

FJÁRMÁLASTÖDUGLEIKARÁÐ

Fjármála- og efnahagsráðuneyti, Arnarhvoli, 150 Reykjavík

Sími: 545 9200

fjarmalastodugleikarad.is

Reykjavík, 26. júní 2018

Tilmæli um sveiflujöfnunarauka

Fjármálastöðugleikaráð skal ársfjórðungslega leggja fram tilmæli til Fjármálaeftirlitsins um gildi sveiflujöfnunarauka samkvæmt 1. mgr. 86. gr. d. laga nr. 161/2002, um fjármálafyrirtæki. Ráðið byggir einkum á tillögum og greiningu kerfisáhættunefndar við mat á gildi sveiflujöfnunaraukans, sbr. lög um fjármálastöðugleikaráð nr. 66/2014.

Meginmarkmið sveiflujöfnunaraukans er að stuðla að því að fjármálafyrirtæki hafi nægan viðnámsþrótt til að mæta tapi á tímum óstöðugleika í fjármálakerfinu í kjölfar óhóflegrar skuldsetningar og uppsöfnunar sveiflutengdrar kerfisáhættu. Aukann má byggja upp samhliða uppsöfnun ójafnvægis í fjármálakerfinu. Krafa um hann er lækkuð eða afnumin í sameiginlegri niðursveiflu fjármála- og hagskerfisins til að auka getu fjármálafyrirtækja til að viðhalda sjálfbæru framboði lánsfjármagns. Sveiflujöfnunaraukinn tekur þannig breytingum eftir þróun sveiflutengdrar kerfisáhættu.

Greining kerfisáhættunefndar

Við ákvörðun sveiflujöfnunarauka er meðal annars horft til fjögurra kjarnavísa sem fjármálastöðugleikaráð hefur skilgreint fyrir fyrsta millimarkmið um fjármálastöðugleika: skuldavöxt sem hlutfall af vergri landsframleiðslu, raunvöxt útlána til heimila og fyrirtækja, raunhækkun íbúða- og atvinnuhúsnæðisverðs og frávík skuldahlutfalls frá langtímaleitni. Einnig er litið til fjölda annarra vísa til þess að fá heildstætt mat á þróun sveiflutengdrar kerfisáhættu. Frávík skuldahlutfallsins frá leitni er ekki talið gefa rétta mynd af stöðu skuldasveiflunnar á Íslandi þar sem áhrifa síðustu fjármálakreppu gætir enn í gagnaröðum.

Á heildina litið heldur uppsveifla fjármálasveiflunnar áfram líkt og vænst var, sem endurspeglast helst í háu og hækkandi fasteignaverði og nokkuð stöðugum skuldavexti heimila og fyrirtækja. Raunverð íbúðahúsnæðis er hátt í sögulegu samhengi en verulega hefur dregið úr hækkuninni undanfarna mánuði á meðan hækkun á verði atvinnuhúsnæðis hefu sótt í sig veðrið. Skuldir einkageirans sem hlutfall af vergri landsframleiðslu náðu lágmarki á fjórða ársfjórðungi 2016 en hafa farið vaxandi síðan þá og skuldaaukning á föstu verðlagi hefur verið nokkuð jöfn undanfarið í kringum 3%. Skuldir fyrirtækja vaxa nú í svipuðum takti og þjóðarbúskapurinn í heild en skuldavöxtur heimila hefur hingað til verið hóflegur. Aukið veðrymi á efnahagsreikningum heimila og aukinn kaupmáttur ráðstöfunartekna, samfara lækkanði vöxtum, hafa skapað svigrúm fyrir hraðari skuldavöxt á komandi árum.

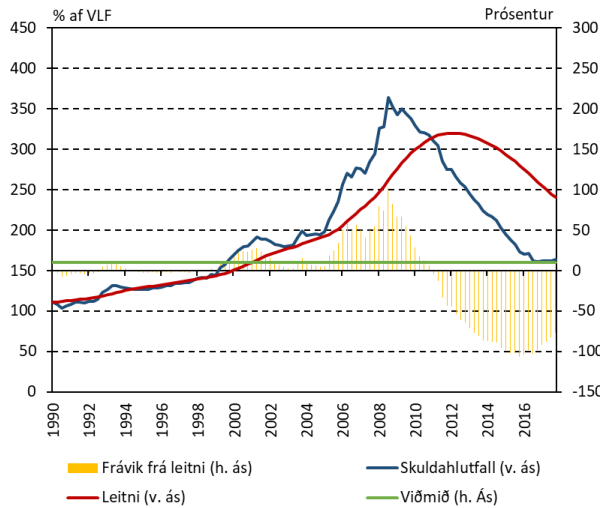
Niðurstaða

Þróun sveiflutengdrar kerfisáhættu frá síðasta fundi fjármálastöðugleikaráðs hefur verið nokkurn veginn í takt við væntingar. Með hliðsjón af greiningu kerfisáhættunefndar beinir fjármálastöðugleikaráð tilmælum til Fjármálaeftirlitsins um að halda sveiflujöfnunaraukanum óbreyttum. Þess má vænta að fjármálastöðugleikaráð leggi á komandi misserum til að uppbyggingu sveiflujöfnunaraukans verði haldið áfram í takt við aukna sveiflutengda kerfisáhættu.

Viðauki við tilmæli um sveiflujöfnunarauka

Samkvæmt opinberri stefnu um fjármálastöðugleika skal fjármálastöðugleikaráð upplýsa með reglubundnum hætti til hvaða vísa það horfir einkum við greiningu á kerfisáhættu. Hér birtast þeir vísar sem helst voru hafðir til hliðsjónar við mat á sveiflujöfnunarauka á fundi fjármálastöðugleikaráðs 26. júní 2018.

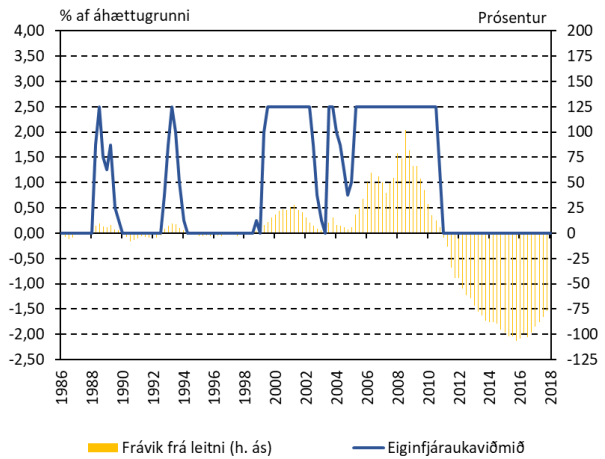
Frávik skuldahlutfalls frá leitni

Skuldahlutfall er reiknað sem skuldir heimila og fyrirtækja að kröfuvirði, í hlutfalli við verga landsframleiðslu síðustu fjögurra ársfjórðunga. Frávik þess frá leitni er fundið með einhliða HP-síu með $\lambda=400.000$. 10% viðmið er fengið úr rannsókn Laina, Nyholm & Sarlin (2015).

Heimildir: Hagstofa Íslands, Seðlabanki Íslands.

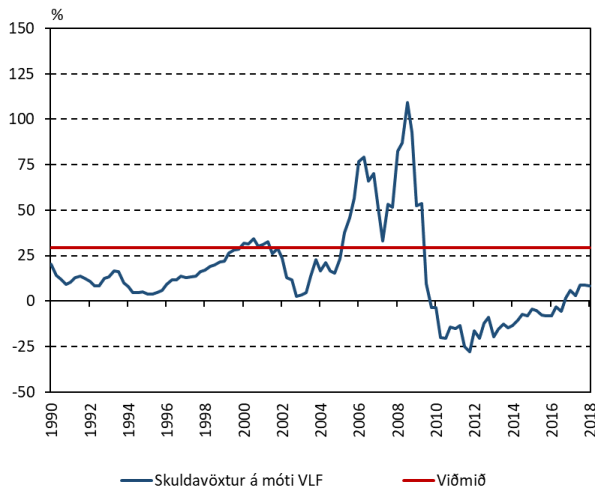
Frávik skuldahlutfalls frá leitni og viðmið Basel-nefndarinnar

Skuldahlutfall er reiknað sem skuldir heimila og fyrirtækja að kröfuvirði, í hlutfalli við verga landsframleiðslu síðustu fjögurra ársfjórðunga. Frávik þess frá leitni er fundið með einhliða HP-síu með $\lambda=400.000$. Viðmið Basel-nefndarinnar fylgir einfaldri vörpun af frávik skuldahlutfallsins frá leitni.

Heimildir: Hagstofa Íslands, Seðlabanki Íslands.

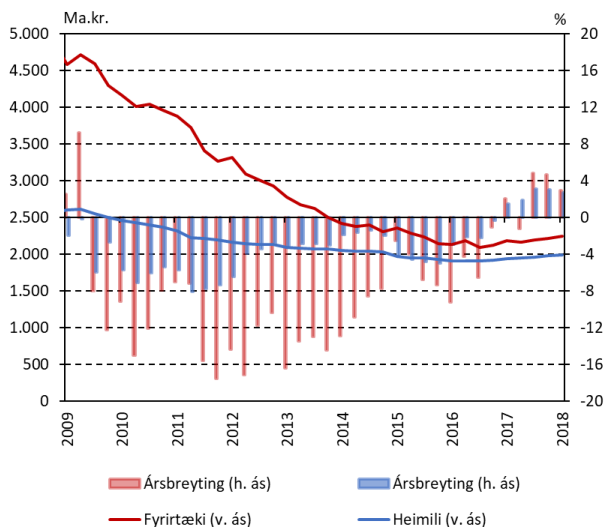
Skuldavöxtur í hlutfalli við verga landsframleiðslu

Ársvöxtur skulda heimila og fyrirtækja að kröfuvirði í hlutfalli við VLF síðustu fjögurra ársfjórðunga. 29% viðmið er 75. prósentubíll dreifingar gagnanna yfir allt tímabilið.

Heimildir: Hagstofa Íslands, Seðlabanki Íslands.

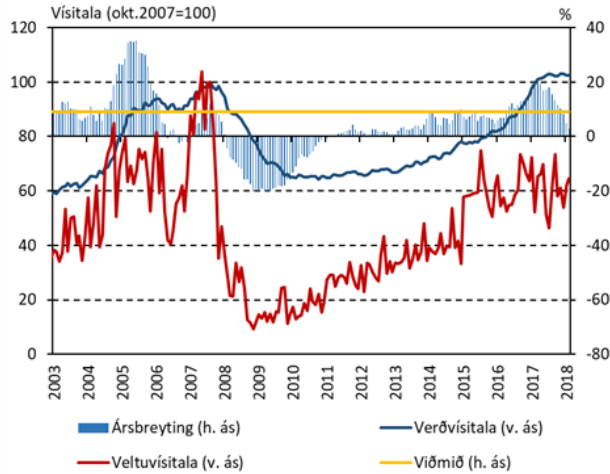
Raunvirði heildarskulda heimila og fyrirtækja

Heildarskuldir heimila og fyrirtækja að frátöldum eignarhaldsfélögum.

Heimildir: Hagstofa Íslands, Seðlabanki Íslands.

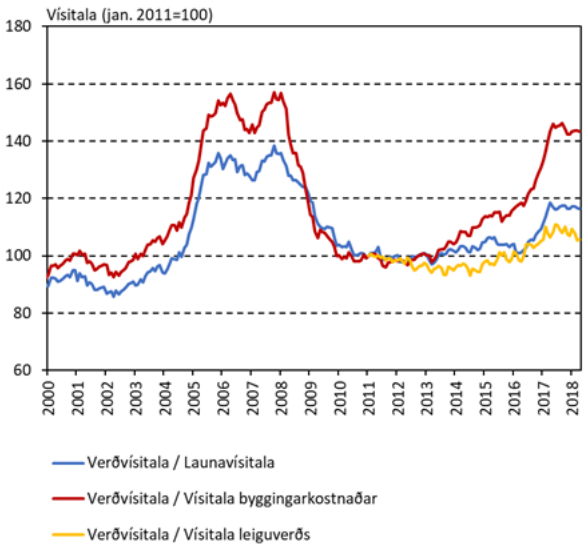
Raunverð húsnæðis á höfuðborgarsvæðinu

Vísitala íbúðaverðs á höfuðborgarsvæðinu, raunvirt með vísitölu neysluverðs. 9% viðmið fyrir ársþækkun er fengið úr rannsókn Laina, Nyholm & Sarlin (2015). Veltuvísitala byggir á veltu í þinglýstum kaupsamningum, raunvirtri með vísitölu neysluverðs. Tengt er línulega yfir tímabilið apríl-júlí 2015 vegna verkfalls hjá embætti sýslumannsins á höfuðborgarsvæðinu.

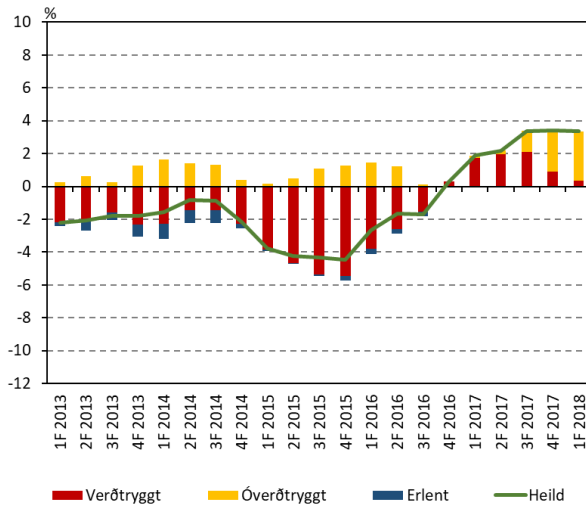
Heimildir: Hagstofa Íslands, Þjóðskrá Íslands, Seðlabanki Íslands.

Raunverð íbúða á höfuðborgarsvæðinu og ákvarðandi þættir

Heimildir: Hagstofa Íslands, Þjóðskrá Íslands, Seðlabanki Íslands.

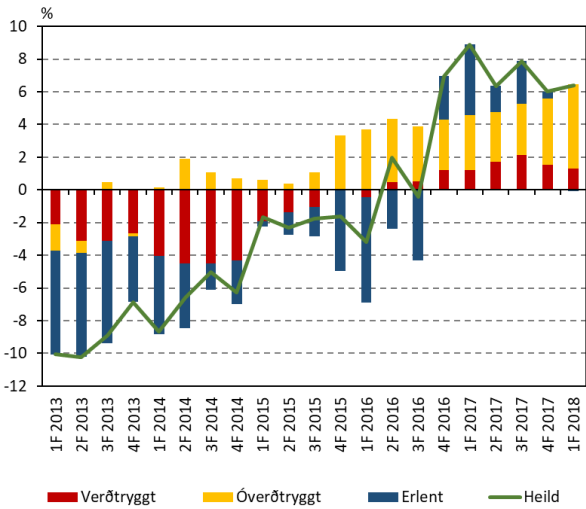
Gengis- og verðlagsleiðréttar skuldir heimila

Verðtryggt lán á verðlagi mars 2018. Erlent lán á gengi mars 20178
Óverðtryggt lán á breytilegu verðlagi.

Heimildir: Hagstofa Íslands, Seðlabanki Íslands.

Gengis- og verðlagsleiðréttar skuldir fyrirtækja

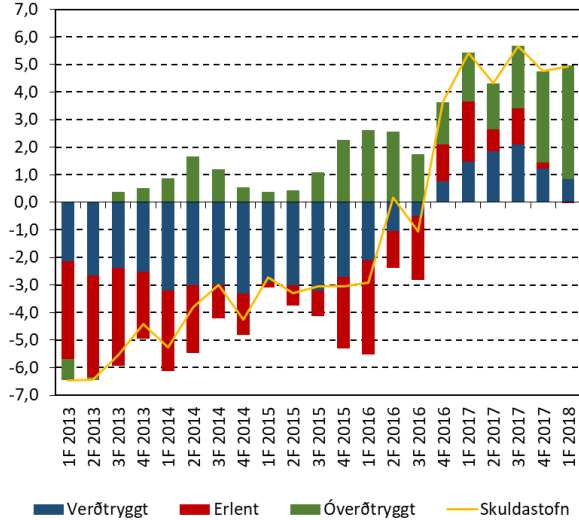

Verðtryggt lán á verðlagi mars 2018. Erlent lán á gengi mars 2018.
Óverðtryggt lán á breytilegu verðlagi.

Heimildir: Hagstofa Íslands, Seðlabanki Íslands.

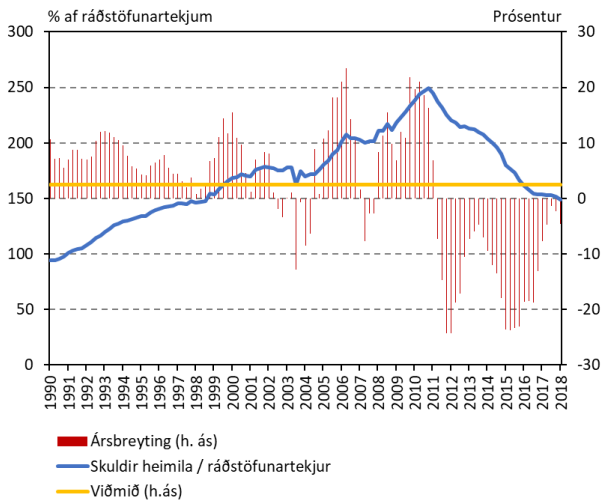
Ársbreyting heildarskulda^{1,2}

% Gengis- og verðlagsleiðrétt

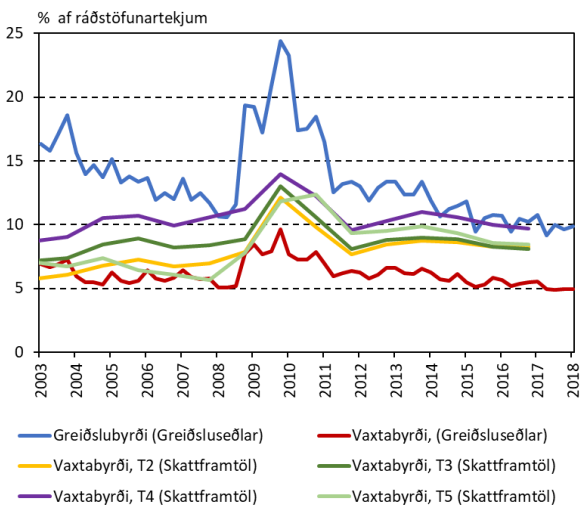
1. Verðtryggðar skuldir á verðlagi mars 2018, skuldir í erlendum gjaldmiðlum á gengi mars 2018, óverðtryggð lán á breytilegu verðlagi. 2. Kröfuvirði.
Heimildir: Hagstofa Íslands, Seðlabanki Íslands.

Skuldir heimila í hlutfalli við ráðstöfunartekjur

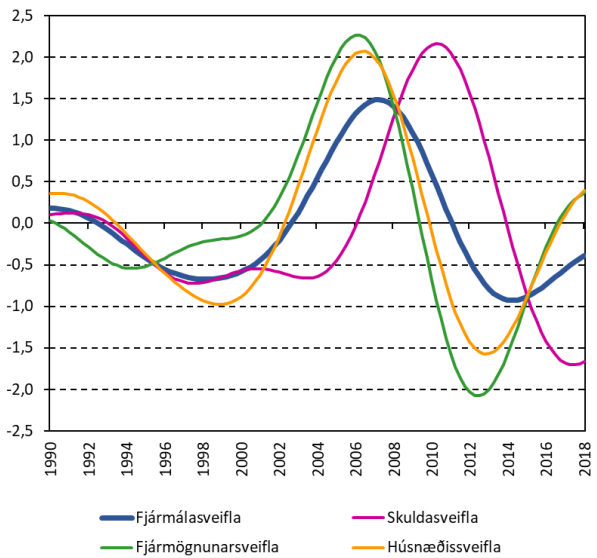
Skuldir heimila í hlutfalli við ráðstöfunartekjur. Ráðstöfunartekjur eru fengnar úr QMM gagnagrunni Seðlabankans, en gildi fyrir 1. ársfjórðung 2018 er spágildi. Viðmið er meðaltal hækkunar á skuldum af ráðstöfunartekjum frá 1989-2018.
Heimildir: Hagstofa Íslands, Seðlabanki Íslands

Greiðslu- og vaxtabyrði heimila

Greiðslubyrði er afborganir og vaxtagreiðslur heimila samkvæmt greiðsluseðlum, á móti ráðstöfunartekjum QMM gagnagrunns Seðlabanka Íslands. Vaxtabyrði er hrein vaxtagjöld, m.t.t. vaxtabóta, í hlutfalli við ráðstöfunartekjur skv. skattframtölum. Vaxtabyrði er sýnd eftir tekjuhópum. Neðsta tekjuhópnum er sleppt.
Heimildir: Hagstofa Íslands, Seðlabanki Íslands

Fjármálasveifla

Einfalt meðaltal sveifla þeirra breyta sem mæla hvern undirþátt og alls breytusafns. Sveifluþáttur hvernar breytu er fundinn með tíðnisíu með tíðnisvið 8-30 ár.
Heimildir: Hagstofa Íslands, Þjóðskrá Íslands, Seðlabanki Íslands.